

LBRIS

We know  
books



Dr. Ion N. Petroșanu

SCURTĂ EPOPEE  
A UNUI MEDIC  
PE FRONTUL DE EST

(8 aug. 1942 – 9 sept. 1943)

CASA CĂRȚII DE ȘTIINȚĂ  
Cluj-Napoca, 2024

Editură acreditată CNCS (C)

© Familia Petroșanu, 2024.

Ilustrații coperta I: fundal – fotografie cu un avion de vânătoare Focke-Wulff; prim-plan – dr. Ion N. Petroșanu, oferind asistență medicală pentru populație în Perelazowski.

Coperta: Roxana Ardelean

Redactor: Marius Mureșan

Tehnoredactor: Marius Mureșan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETROȘANU, ION N.

Scurtă epopee a unui medic pe Frontul de Est: (8 aug. 1942 - 9 sept. 1943) /

Ion N. Petroșanu. – Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2024

ISBN 978-606-17-2347-8

821.135.1

929

Casa Cărții de Știință

400129 Cluj-Napoca; B-dul Eroilor, nr. 6-8

Tel.: 0264-431920

www.casacartii.ro; e-mail: editura@casacartii.ro

## Cuprins

Prefață	7
Jurnal (Scurtă epopee, 8 aug. 1942 – 9 sept. 1943)	9
Necrolog Dr. Ion N. Petroșanu (1902-1983)	215
Doctorul Ion Petroșanu (1902-1983), de I. Chiricuță	217

drag, care a știut să îmbine în modul cel mai armonios o activitate intensă de medic, având o dăruire totală pentru această meserie și un enorm simț de răspundere, cu o viață de familie în care, împreună cu iubita noastră mamă, ne-a format ca oameni și ne-a insuflat puterea de a trece demn prin toate greutățile vieții.

Acest jurnal de război își face apariția într-o conjunctură internațională critică, cu conflicte începute nu departe de România, care generează suferințe asemănătoare celor descrise. Sperăm ca cele ce urmează să tragă semnal de alarmă (dacă mai este nevoie de asta) asupra ororilor la care omul se supune singur.

Cei trei copii:

Theodor

Cristian

Michaela

## Jurnal

*Suntem în stare de război cu Uniunea Sovietică (Rusia),  
ca aliați ai Germaniei.*

**Mizil, 8 august 1942:** Sunt azi două luni de când am fost luați de la casele noastre. Am stat aici, afară de mici întreruperi, pentru a organiza spitale de campanie, ambulanțe divizionare etc. Azi, spitalul de campanie nr. 21, căruia aparțin ca chirurg, pleacă din gară la ora 6 p.m. spre Frontul din Est. În gară ne petrece cpt. dr. Krege, din partea germană, cu care am făcut între timp diferite exerciții de teren cu caracter medical, de asemenea, Cpt. dr. Oprescu, comandantul Companiei a 5-a Sanitară. Avem impresia a fi bucuros că scapă de noi. Măine va pleca și spitalul nr. 22. Facem fotografii și urările de rigoare.

Nu sunt deloc entuziasmat. Sunt mai curând rezervat în pronosticuri, ținând seamă de unele elemente. Astfel, de la prima privire, se impune observația că fiind spital de primă linie, plecăm cu 300 căruțe, cu mârtoage de cai, adunați de la sătenii care în asemenea situații oferă cam ceea ce au mai prost. Căruțele sunt hodorogite. Personalul medical sanitar inferior, în afară de mici excepții, este o adunătură de țărani de diferite vârste și nații, unii analfabeți. Iar dacă privim lucrurile mai adânc, s-ar putea vedea o dotare materială de calitate inferioară și, în parte, chiar neadecvată pentru scopul acțiunii noastre.



*Dr. I. Petroșanu, Farm. E. Papazian, Dr. Paidiu, Preot,  
Col. Dr. Bordscu, Dr. Ciurea, Dr. Filip Bărbulescu, Dr. Cosma Ionică*

Este oare admisă dotarea unei secții de chirurgie, la un spital de primă linie, cu lămpi de carbid, cu care să se lucreze în sala de operații, unde inevitabil există vapori de substanțe inflamabile, de pildă eterul de narcoză? Nu mai vorbesc de lipsa pieselor de schimb. Acestea ar constitui numai unele exemple.

Comenzile se execută cu greu.

Șeful Spitalului 21 este colonel dr. Bordscu, militar activ, dar ca medic este mai puțin militaros.

Seara ajungem în Buzău. Luăm masa în restaurantul gării. Se încing discuții asupra legionarilor, asupra diferitor colegi și asupra prof. dr. Iacobovici. Eu care știu cât a avut de pățimit prof. Iacobovici din partea legionarilor, se înțelege că iau partea șefului meu. Dar convingerea lui Filip Bărbulescu este nestrămutată și adversă. Este un tip brunet, voinic, oarecum impulsiv, vorbește tare și ține la ideile sale. Altfel, băiat de treabă, energic. Ca specialitate este internist, ftiziolog, din Târgoviște.

Călătorim în vagon de clasa a 3-a, în același compartiment cu Filip Bărbulescu și cu dr. V. Paidiu, chirurg din București, înalt, grăsuț, ponderat, foarte dichisit și ordonat. F. Bărbulescu oftează mereu și se teme de o încercuire din partea rușilor, deși n-am ieșit încă din țară.

**9 aug. 1942:** Ora 10, sosim în Bacău. Coborâm și mergem în oraș. Întâlnesc pe d-na Vîrgolici, oare mă întrebă de plecarea Amb. Div. 13-a, unde este și soțul său. Sunt tineri și i-am cunoscut la o masă în Mizil. Văd pentru a doua oară Bacăul, prima fiind anul trecut, când am trecut cu echipa chirurgicală spre Bucovina.

**10 aug. 1942:** Am ajuns iarăși în Bucovina, veselă grădini. Este răcoare bine. Trenul a oprit într-o gară mică. Este un puț și ne spălăm cu apă rece, în iarbă.

Cernăuți. Trec a doua oară prin el. Prima oară a fost într-o dimineață de iarnă, la începutul lui martie 1932, în drum spre Hamburg, unde urma să fac un schimb de experiență. Vizităm în grabă Palatul Metropolitan, monument interesant. Orașul este animat, tramvaie, troleibuze, magazine, lume multă. În gară, ultimele pregătiri. Un coleg de la alt tren ne dă unele lămuriri pentru eventualele schimburi de mărfuri „în străinătate”.

Orașeni. În gară, bere neagră, cam caldă, și friptură.

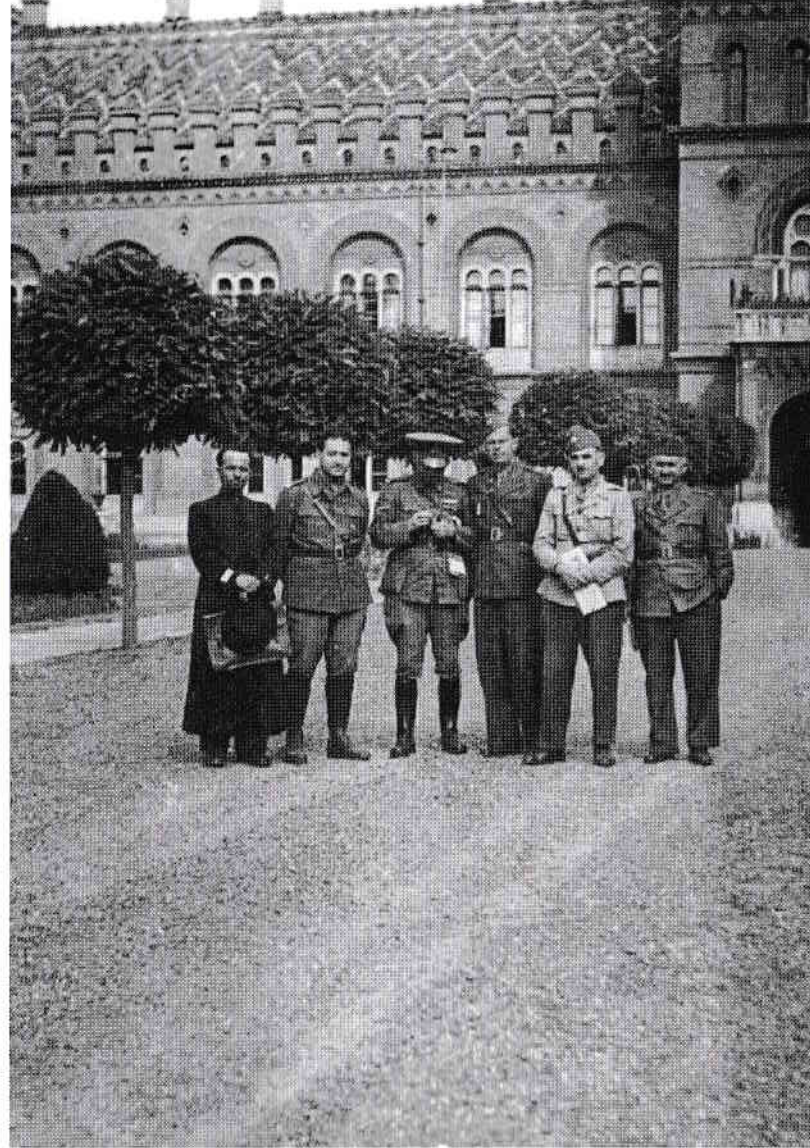
Trecem granița spre Polonia, în prezent ocupată de germani.

Sugatin, oraș mai răsărit polonez. Ne întrebăm: oare îl vom mai revedea? În gară mulți amatori, bărbați și femei, pentru a cumpăra pâine și țigări. Bem bere la cantina germană. Nemții cântă gălăgios, la un pahar de bere (poate la mai multe). Prin toate garile pe unde trecem prin Polonia apare spectrul foamei. Recolta pare frumoasă, dar se vede că țara este apăsată de ocupanți și de război. Regiuni frumoase, păduri frumoase, holde bogate, verdeață.

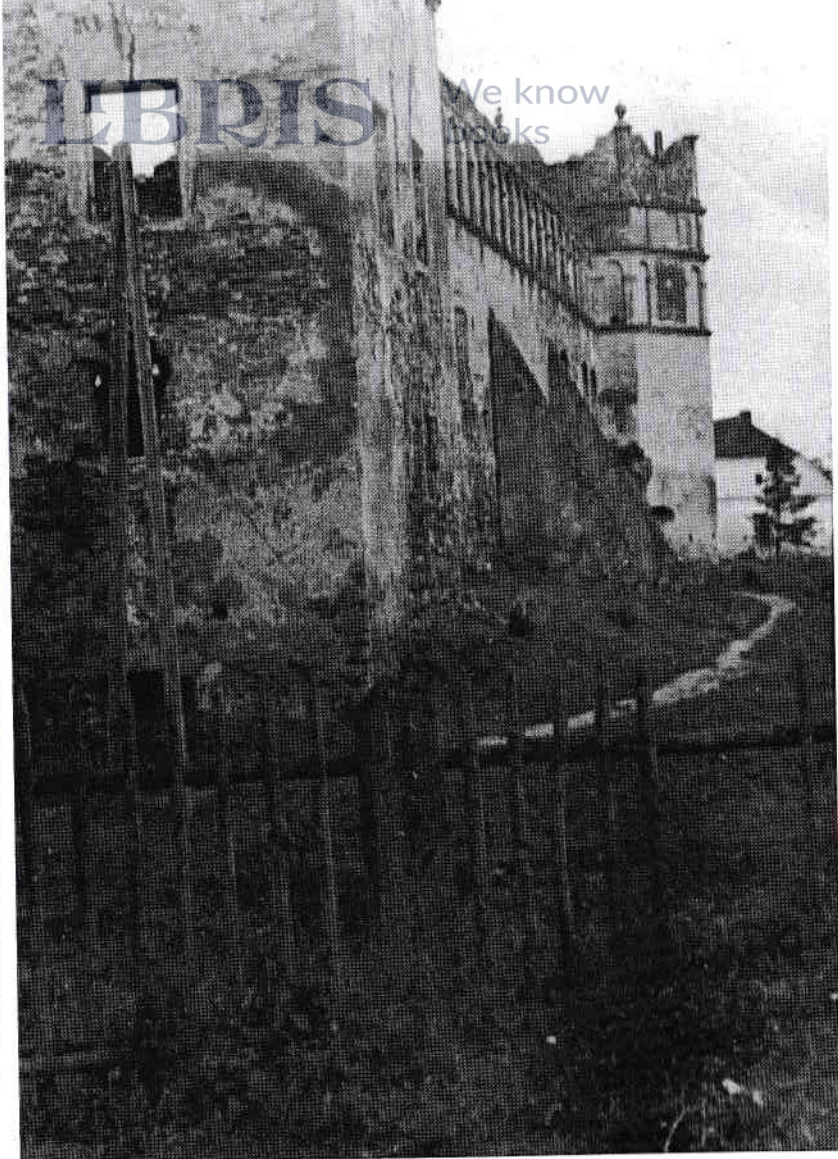
Lângă o gară apare ruina impunătoare a unui castel, polonez, despre care se spune că avea sute de camere.

După alte și alte gări ajungem la Lemberg, după denumirea germană. În 1932, când am trecut spre Hamburg, se numea Lvov.

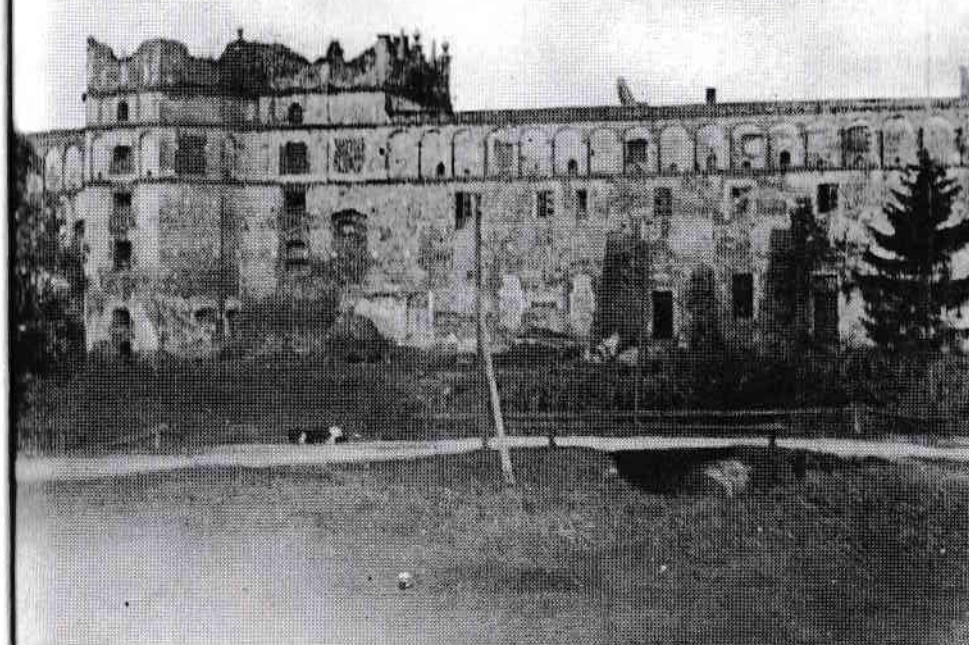
Aici găsim Crucea Roșie Română, unde doamne și domnișoare ne dau cărți poștale. Scriu la ai mei. După o scurtă ședere mergem mai departe.



Cernăuți, Palatul Metropolitan  
1. Preot, 2, Dr. Filip Bărbulescu, 3. -, 4. Dr. Cosma Ionică,  
5. Dr. I. Petroșanu, 6. Dr. Pop Liciniu



*Polonia. Castel ruinat*

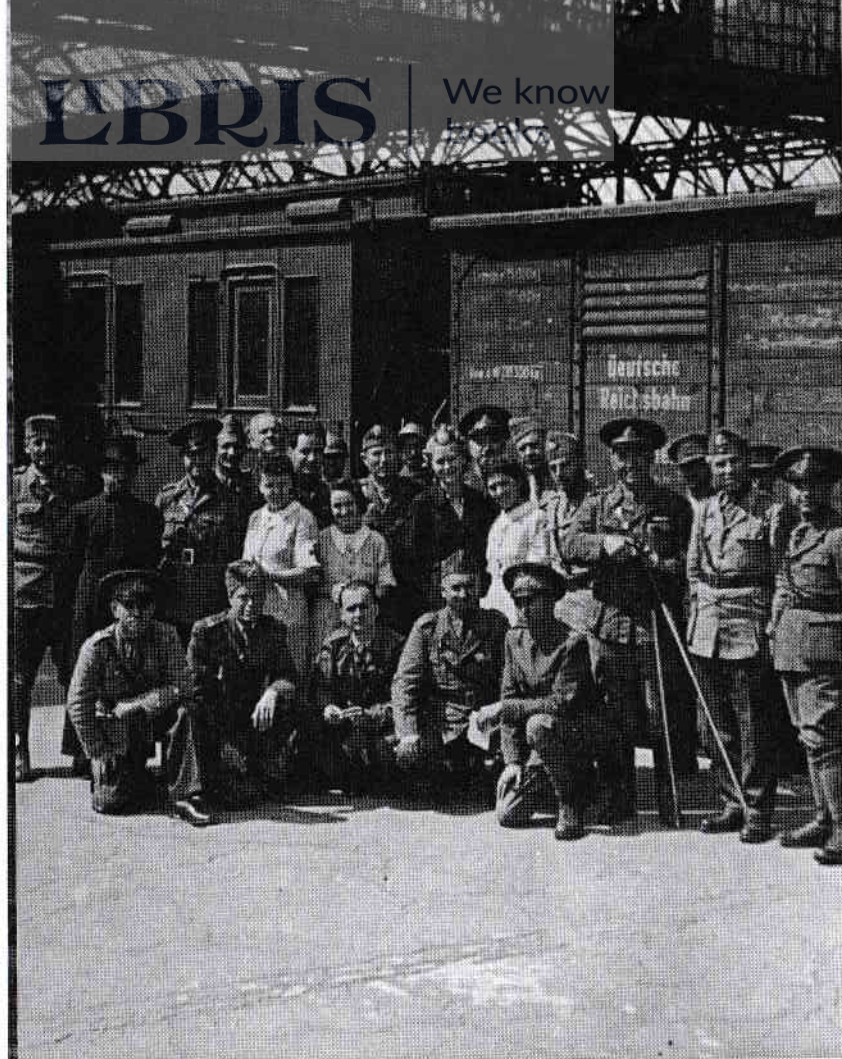


*Polonia. Castel ruinat... avea sute de camere*

**11 aug. 1942:** Către seară trecem granița spre Rusia.

Peisajul se schimbă prin apariția nesfârșitelor liziere de plantații de protecție, deoparte și alta a liniei ferate, prin apariția de colhozuri, cu clădirile lor aproape uniforme. Se observă o recoltă bogată de cereale și de toate produsele pământului. Din loc în loc se văd și mori de vânt.

Vremea se scurge automat. Voiajul a început a deveni plictisitor. Scularea la ora 4 dimineața, cel mai târziu. La prima gară ne spălăm. Prin gări facem aprovizionarea cu apă și cafea amară, de la cantinele germane. Masa de prânz, masa de seară, mai citim, mai cântăm etc. Am început a citi un tratat francez despre diagnosticul chirurgical, de la dr. Paidiu care, prevăzător, a luat cu sine o lădiță cu cărți medicale.



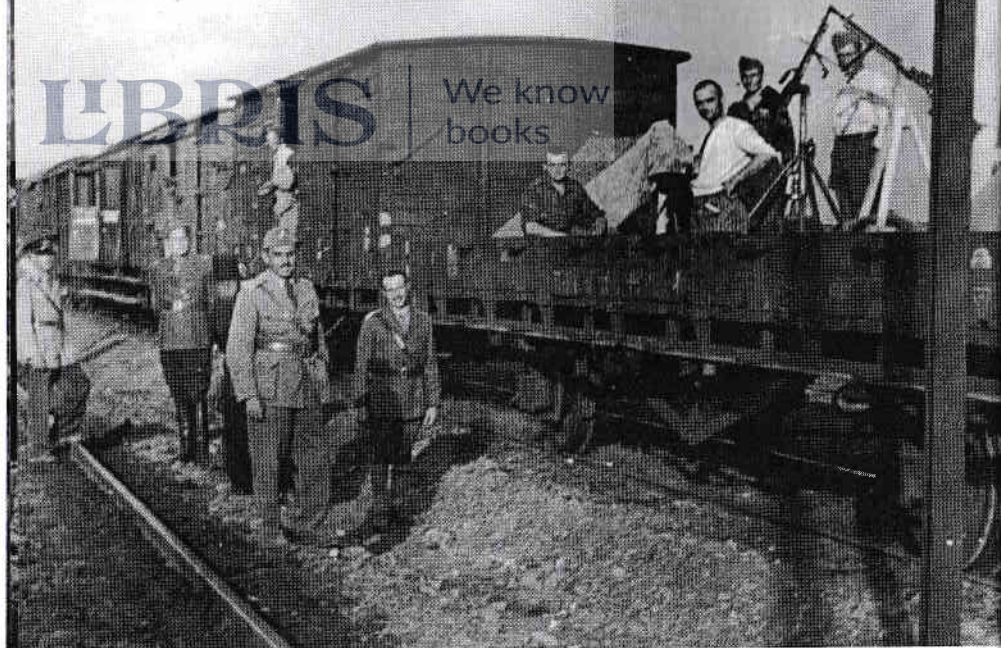
În gara Lemberg – Lvov

Trecem prin gări mari rusești, nesfârșite, cu numeroase linii, clădiri mari de tot felul, toate avariate, fără uși, fără ferestre. Peste tot alte urme ale distrugerii focului și exploziilor.

Într-o dimineață, pe la ora trei și jumătate, un zgomot puternic, trosnituri, zguduiri ne deșteaptă din somn. Sticlărie spartă, geamantanele cad jos din suporturi, ușa vagonului se deschide singură. Filip B., cu o voce groasă, strigă ca un disperat „Ajutor, fraților!”. Eu strig tare „Bombardament aerian”. Trenul se oprește. Dr. Paidiu este rănit la frunte de o sticlă de la lampa din tavan, care a căzut peste el. Până la urmă nu a fost decât o coliziune. Trenul nostru, intrând încet într-o gară, a lovit un tren german, care staționa. Era încărcat cu mașini și motociclete. Vedem nemții somnoroși, care se grăbesc a-și controla motocicletele, care din ciocnire s-au lovit între ele. Un cal de-al nostru a sărit din vagon. Un soldat e rănit la maxilarul superior și trebuie evacuat la un spital. Majoritatea termoselor s-au spart. Ale mele au scăpat amândouă. Dr. Paidiu spune că Filip Bărbulescu e cu ghinionul, căci ieri și-a spart oglinda.

Avem și un vagon-platformă, cu puști mitraliere, pentru un eventual atac aerian.

Într-o noapte trecem peste un pod lung, peste Nipru, lângă Dnepropetrovsk (Nicu Petrescu, cum spune un glumeț). Ne oprim într-o gară foarte mare, la 4-5 km de oraș. Încet, se luminează de ziuă. Orașul se profilează mare, impunător, pe vârful unei coline, dincolo de fluviu. Pasarela de peste linii se animă.



*Platformă cu puști-mitraliere*

*În depărtare, Dnepropetrovsk – Nicu Petrescu*



Filip B. acostează o fată, care probabil mergea la serviciu. E înțelegătoare și se lasă fotografiată. Cu câteva zile înainte, pasarela a fost bombardată de un avion rusesc. Urmele se văd. Cu binoclul, de sus, ne uităm în toate părțile. Vedem Niprul, orașul, un lac, fabrici etc. etc.

Ne aprovizionăm cu pâine. Este foarte rea, mucegăită. Până aici am avut din Cernăuți, foarte bună.

Încet, încet intrăm în bazinul Donețului. Apar piramidele caracteristice, care însoțesc minele de cărbuni. Gări nesfârșite se țin lanț. Peste tot se văd urmele și distrugerile războiului. Trenuri și trenuri trec mereu în sus și în jos, cu trupe, tancuri, mașini, benzină, prizonieri etc., etc. Locomotivele fluieră neîncetat, zi și noapte.

Am observat personal rusesc (ucrainean) la trenuri și gări. Vedem și ucrainenii înarmați, care păzesc prizonierii.

În unele gări găsim și români de prin satele vecine. Vorbesc cu noi pe românește. Le dăm pâine. Printre ei se află și o babă, cu o nepoțică, căreia îi dau zahăr. Copiii sunt aceiași peste tot. Mai ales căldărușa nu lipsește. Nimic de cumpărat. Fructele foarte scumpe.

Murdărie mare prin gări. Soldații români, mai ales, „fac” peste tot, ascunși după vagoane sau dărâmaturi, în loc să „meargă” la closetele organizate de germani, în tot locul. Numai că sunt comune, „la bară”. Românul este pudic și ține la individualitate. Numai că trebuie să fii atent pe unde calci.

Vântul de stepă suflă neîncetat. Praful se depune peste tot. Muștele în roiuri nu ne dau pace. Ziua e uneori așa de cald, că trebuie să ne dezbrăcăm până la chiloți.

EBRIS

We know  
books



*Dnepropetrovsk („Nicu Petrescu”), pe pasarelă.  
F.B. acostează o fată... care se lasă fotografiată.*



*Într-o gară. Copiii sunt aceiași, cu o bucățică de zahăr într-o mână,  
cu căldărușa în alta.*

Trecem pe la nord de Stalino și ajungem într-o mare gară, Iasinovataia, unde rămânem două zile. Aici primim ordine, hărți. Între vagoane instalăm cu dr. Paidiu un duș, din dotare, și facem baie. Cu chiu, cu vai, reușim să determinăm pe Filip să facă și el duș. Nu-și scoate însă chiloții. E pudic. A doua zi repetă tot timpul că a căpătat guturai.

La Spitalul 21 e încadrat și un medic din Timișoara, dr. Urbanet Ernest, de specialitate stomatolog și chirurg maxilo-facial.

A făcut studii în Germania. Este fiu de medic, tot stomatolog. Este un om corect, priceput, muncitor, relativ tăcut, dar spune adesea vorbe cu tâlc și umor. F.B. zice că spune spirite tâmpite nemțești. E destinat a fi ajutorul meu, ca chirurg.

Un alt coleg este dr. Ionică Cosma, din Ardeal, înalt, relativ blond, cu vorba pripită, activ, puțin repezit. Băiat de treabă. Internist.

Urbanet și Cosma cumpără o ladă cu mere, pe care ni le distribuie ca rarități. O marcă (utilizăm numai bani nemțești), un kilogram. Pare ieftin și bun. Merele sunt acrișoare, văratece.

Ne preocupă teama de diaree, ceea ce ar fi foarte incomod în aceste împrejurări. Pe mine m-ar afecta în mod special. Enterocolita ar reanima reumatismul, de care am suferit greu anul trecut. Nu beau decât cafea, surogat, de la cantinele germane. Trebuie însă reînnoită des, căci fiind cald, se acrește, chiar în termose.



*În gara Kutejnikow. Material debarcat*

S-a pierdut un soldat prin gări și e dat ca dispărut. Se numește Matias. E de prin Ardeal.

**19 aug. 1942:** După ce am plecat iarăși, îndreptându-ne spre sud-est, ajungem în gara Kutejnikow. Petrecem noaptea în tren. Camuflaj complet. Aici vom debarca.

Sunt ofițer de serviciu.

**20 aug. 1942:** Debarc cele două vagoane cu material sanitar și îl încarc pe căruțe, iar două le rezerv pentru bagajele ofițerilor. Este vorba de secția I-a a Spitalului de campanie nr. 21, căruia îi aparțin.